

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za tri leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40

V administraciji prejemam velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserate) vsprejema upravništvo in ekspedicija v „Katol. Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semenjskih ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 46.

V Ljubljani, v ponedeljek 25. februarja 1895.

Letnik XXIII

Liberalci -- in celjska gimnazija.

Večkrat smo že imeli priložnost slišati in brati, da se sedanji liberalci nikakor ne morejo primerjati z nekdanjimi in vzlasti v opravičenje koalicije se je večkrat povdarjalo, da se da z današnjimi liberalci vse doseči. Mi smo bili vedno družega mnenja in smo v liberalizmu videli vedno najbolj binavskega, najbolj podlega in vsled tega najbolj nevarnega nasprotnika cerkvi in vsemu družabnemu življenju. Politični dogodki so vedno dokazovali, da imamo prav; vzlasti jasno se je to videlo pri vprašanju glede celjske gimnazije in danes moramo vrsti dokazov za liberalno nestrpnost pridejati še novo, liberalcev vredno pričevanje.

V soboto dne 23. t. m. je namreč klub zjedinjene nemške levice jednoglasno sklenil tole: „Zedinjena nemška levica ostaje glede slovenske gimnazije v Celju z največjo odločnostjo pri svoji vlanski izjavi meseca vinotoka, ki se vjema s prejšnjimi strankarskimi izjavami v Brnu in Pragi in naglašja tudi svoje soglasje z jednoglasnim sklepom štajarskega dež. zbora. — Liberalci v Pragi in v Brnu so sklenili tole resolucijo: „Mi pričakujemo od svojih poslancev z vso odločnostjo, da se bodo odločno uprli ustanovitvi slovenske šole (Unterrichtsanstalt) v Celju.“ In celi klub je sklenil, da bo glasoval v smislu te resolucije.

Povdarjati moramo, da se je zadnji sklep nemške levice sklenil, ko je že grof Hohenwart potegnil se za celjsko gimnazijo, ko je brez dvojbe s privoljenjem celega ministerstva potrebna svota za njo že v proračunu, ko so slovenski poslanci braneč samo kulturni razvoj svojega naroda, ne pa naglašajoč narodno stališče, morali ostaviti preširne nemške štajarce same v zboru, kjer ne morejo dobiti nikake pravice.

Tista vse razdirajoča stranka, katera se je pri smrtni postelji Taaffejevega ministerstva imenovala zmerno meščansko stranko, s katero je lažje hoditi,

nego z drugimi novimi ljudmi, je s tem svojim sklepom pokazala, da je najsvetejša dolžnost vsakemu pravicoljubu z vsemi silami pobijati liberalizem.

Najjasnejši dokaz, kako nespravipljivi so naši nemški liberalci, je pa poziv nedeljske „N. Fr. Pr.“ o Hohenwartovem klubu. Tam beremo namreč: „Konzervativci Hohenwartovega kluba naj sedaj premišljajo kaj je več vredno, ali ohraniti zmerno in za delo sposobno večino, ki so jo sami pomagali ustanoviti, ali zadovoljiti drobčkino skupino narodnih poslancev, ki so v nasprotju z lastnimi pristavi v deželnih zborih pričeli pasivno politiko in katerih vedenje se ne more imenovati niti zmerno, niti konservativno. K sreči je še čas iskati sporazumljenja, če je le volja za to. Poskusi naj se le ločiti narodno potrebo od narodne oholosti, jedni vstreči, drugo odločno odbiti, potem ne bo več celjskega vprašanja.“ Po teh besedah, v katerih se zrcali mišljenje nemških liberalcev, smemo pač vprašati: Ali je še dalje možna koalicija če njen obstanek zahteva, naj se prestolu zvesti in verni stražnik na jugu — slovenski narod uvrsti med brezpravne helote?

Govor

poslanca dr. Žitnika v deželnem zboru dne 16. t. m. po stenografskem zapisniku.

(Dalje.)

Ker že govorim, naj mi visoka zbornica dovoli, da odgovarjam še na nekatere opazke č. gosp. predgovornika Hribarja.

Govoril je o tej in oni stvari, vodilne misli nisem mogel zaslediti.

Glavna stvar je bila ta, da je očital takozvanim „klerikalcem“, da so zapustili narodno zastavo, katero je ranjki dr. Bleiweis krepko nosil v svojej desnici.

Gospoda moja, to je fikcija, izmišljena fraza, s katero se hoče našemu ljudstvu metati pesek v

oči. Geslo gospoda dr. Bleiweisa je bilo: „Vse za vero, dom in cesarja“, in tega gesla držimo se dosledno tudi mi.

In kaj pa Vi? Kako ste Vi pisali o „očetu slovenskega naroda“? Reči moram, da je častitljivi in od vsega naroda spoštovani gospod ravno še o pravem času umrl, ker bi ga Vi sicer ravno tako napadali, ko bi bil še nekaj let živ, kakor danes napadate gospoda deželnega glavarja in gospoda dr. Papeža.

In kako je deloval pokojni dr. Bleiweis? Jaz imam vse starejše letnike „Novic“; z veseljem sem jih čital in jih še prebiram, pa nikjer ne najdem, da bi bil blagi pokojnik kedaj napadal in sramotil duhovniški stan. (Poslanec dr. Tavčar: „Take duhovnike, kakor ste Vi!“) Kaj hočete s tem reči? Dobro, povem, kakšen sem. Dr. Bleiweis mi ostane vsikdar v blagem spominu, njegovemu, to je staremu slovenskemu programu ostanem zvest. Njegove zastave sploh nismo nikdar zapustili? Obžalujem, da moram odkriti neke tajnosti. Mi Vas nismo zapustili, ampak Vi ste nas ven vrgli iz narodnega kluba. (Klici v središču: „Saj ni res!“ — Poslanec Hribar: „Kdo?“) Povem Vam takoj. Takrat, ko smo se „limali“, rekel je gospod dr. Tavčar: „Tam kjer Žitnik sedi, jaz ne sedim!“ (Ugovor v središču.) In isti gospod poslanec je nasproti gospodu Pakizju imenoval kmetijske poslance „kmetavse“. (Poslanec dr. Tavčar: „Vi ste imeli svoj klub!“) Trije gospodje, ki sedé v visoki zbornici, so pri dotičnem posvetovanju v mestni hiši odločno naglašali, da ne moremo dalje skupno hoditi. Gospod dvorni svetnik Šuklje je rekel tedaj: „Naša pota gredo narazen!“ Gospoda poslanca Hribar in dr. Tavčar, katera veljata kot voditelja radikalne stranke, sploh nista hotela skupno z nami se posvetovati. Gospod poslanec Hribar je prvi izstopil iz tedanjega narodnega kluba, in še danes ni niti v Vašem, niti v našem klubu; on si meuda hoče varovati prosto roko. Kakor vse kaže v zadnjem času, je on jedini resnični radikalec

LISTEK

Troje bridkosti iz zapuščine starega Cilindra.

Nikjerepolje, o. žganjetoka, 99 let po dozidanji mesta.

II.

Oj prekuhana nesreča! Prav so povedali oni, ki so trdili, da nikdar ne spiš. Noč in dan laziš okrog kakor mačka in se zakadiš sedaj temu, sedaj onemu v obraz. Tu potiplješ tolstega bogataša, tam pa uvelega, nagega berača, prosečnega ob cesti milodara. Tudi meni napravila si prasko preko nosa, katere ne zabim nikdar. Jaz nisem, da bi komu kaj očital ali podtikal, tudi nimam navade tožiti in javkati. A to ti vendar lahko vržem v zobe brez vsake zamere, da si me le prerobato potipala.

Jaz, ki sem se pred kratkim še sukal po bliščih gosposkih dvoranah, ki sem ravnokar še stoloval na maziljeni glavi, moram sedaj osebenkovati in samotariti v zaduhli, trohleni skrinji! — Vprašam te, nesreča, je-li to pravično, da si me prodala za sramotno plačilo staremu penzionirju? Na njegovi glavi čepim sedaj od časa do časa, kakor Je-

remija na jeruzalemskih razvalinah, in premišlujem in plakam na groblju porušene sreče in slave.

Nekoč potegnil me je moj stari iz temnega zapora in poveznil me na glavo, tako, da sem mu s kraji ušesa jezdaril. Vsakdo bi sodil potem, da sem bil starcu prevelik, ali pa, da je bil on zá-me premajhen. A temu ni tako. Stari je imel še predebelo butico za mojo votlino. Zlezel je le zato do uha vanjo, da bi ga ne izpulila burja tako lahko ven, ker godilo se je vse to burnega meseca žganjeluka. — A ker je bil starčev kapus predebel in moj lonec preozek, jela so se kmalu kazati na meni sumljiva in nevarna znamenja. Skelelo me je vedno bolj okrog pasu, Obhajale so me razne slabosti in razne polti so me spreletale. Tema delala se mi je pred očmi kakor v začetku sveta. Sam nisem vedel, kdaj sva prišla z gospodarjem v krčmo — žganjarijo, kje se toči že od pamtiveka dobrim pivcem slaba pijača. Se-le močni in čarodejni vonj raznih „špiritov“ predramil me je iz nezavesti.

Gospodar ukazal je merico žganega, vzel v roke veliko počečkano plat papirja ter jo razgrnil meni prav pred nosom. Na tisti plati morale so biti, kakor bi sodil jaz, jako učene in skrivnostne reči, ker večkrat moral je gospodar mazati kolesca svojega

razuma z žganim balzomom. Tudi ona steklena kolobarčka, ki sta mu nos jahal, moral je pogostoma čistiti, tako močno je puhtela iz one pomazane plati para učenosti. Nazadnje jelo mi je že presedati gospodarjevo tuhtanje in zalivanje in želel sem si skoraj domov v svoje temno, leseno gnezdo.

Ko je prikopala moja potrpežljivost že trikrat do vrhunca in trikrat zopet splahnila, pobral je vendar gospodar svojo osebo izza mize in se odpravil iz krčme. Ne vem, kaj mu je bilo onega večera. Po ulici ni mi šel nič kaj naravnost. Skrbno in dosledno ogibal se je vsake bližnice in le v ovinkih gugal se od ene strani ceste na drugo. Iz glave ven pa se mu je odmevalo neko čudno vretje in premetanje. „Bog nas varuj punta in vojske!“ vzdahnil sem pobožno sam v sebi in pogledal milo v luno, ki je tako belo gledala z neba vá-me. Se nisem dobro zgovoril, ker zgine gospodar izpod mene. Zagledal sem ga vznak ležečega v jarku, sam sem bil pa sredi ceste. K sreči priletel sem na noge, zagugal se malo, pokimal z glavo in dejal sam pri sebi: „Hencaj, hencaj, čudne reči! Ka-li se mu meša ali se mu je potrló kako kolesce, da gre in se mi z dušo in telesom prekučne ondi v jarek? — Hencaj, tako me je zmešal, da ne vem,

slovenski, kajti on je dosleden, a s tem še ne rečem, da so prava vsa njegova načela, katera dosledno naglašajo in zagovarja.

To opažam na njem, da je dosleden, neupogljiv, nikogar se ustraši, in v tem oziru ga spoštujem, akoravno sva si politična nasprotnika. Sicer se pa vidi v javnih krogih, da je nekaj naraščaja v Vaši stranki, ki se ne strinja z najnovejšim programom napredne stranke in ki skuša odstraniti oba dva sedanja voditelja. (Poslanec dr. Tavčar: „Bodeva šla v kloster, pa bodeva zopet voditelja! Zitnik vse vé, za vse ima dokaze!“)

Gospod poslanec Hribar nam je potem z nekimi izrazi, katerih ne morem dobrovoljno prezreti, očital, da hodimo po deželi kot nekaki politični gonjači in kapucini — kakor vidite, jaz nimam brade (Veselosť) — da ljudstvo hujskamo. Ne, gospoda moja, nikdar nismo hodili ljudstvo hujskat; če pa organizujemo kmetijski stan, je to nujno potrebno v teh nemirnih in slabih časih. Ne tajim, da tu pa tam v ognju zgovornosti je bila izgovorjena kaka rezka beseda, ali namen dotičnih shodov je bil in je, ljudstvu oči odpirati za ono, kar mu je potrebno, da ve, kje ima iskati pomoči in sveta. To je naša pravica, katere si ne damo odrekat od Vas.

Oponaša se nam očitano, da je nar. stranka kapitalistična. Za to imamo mnogo dokazov. Tako je nekdo hotel nedavno predlagati, da naj se Raiffeisenove posojilnice ustanovljajo samc tam, kjer ni hranilnic in posojilnic. To je znak kapitalističnih načel! Jaz naravnost priznavam, da so te posojilnice, ki poslujejo po naši deželi, mnogo pripomogle, da se je zboljšal kredit kmetijskega ljudstva. Take pa vendar niso, da bi popolnoma zadošale potrebam in koristim kmetijskega prebivalstva.

Osnovane so na kapitalistični podlagi. Združijo se pet, šest ali deset oseb, ki vlagajo svoj denar, da se razposoje, in od tega imajo sami ti svoj dobiček. Jaz jih imenujem „potrebno zlo“ v današnjih razmerah, nasproti pa imajo Raiffeisenove posojilnice boljši, plemenitejši namen in donajajo večjo korist manjšim posestnikom.

Vzemite dalje hipotečno banko, katero priporoča in zagovarja gospod poslanec Hribar. Hipotečne banke so po mojem prepričanju tudi osnovane na podlagi kapitalističnih načel. (Klici v središču: — „Saj ni res!“)

Prvi poskus za take zavode zasledimo koncem sedemletne vojske v Sleziji. Ustanovili so si kreditno društvo šleski graščaki, katerim je vojska opustošila posestva in pobrala denar. Udje so bili graščaki, društvo je izdajalo zastavne listine, katere je ali samo prodajalo ali pa jih dajalo v prodajo svojim članom, ki so potrebovali denarja. Kapitalisti so radi društvu posojevali denar, ker so ga varno nalagali. Pozneje pa, ko se je proglasila „svoboda“ kmečkemu stanu, prostovoljno razkosavanje zemljišč, začeli so kapitalisti ustanovljati take kreditne zavode za zadolžene kmetijske posestnike. Banke tržijo s temi zastavnimi listinami, in tako postajajo posestva me d n a r o d n a, ker je kapital mednarodni ali brezdomovinski. Velika nevarnost bi bila za naš mali narod, ko bi na tak način postal odvisen od kapitala, ki je večinoma v tujih rokah. S takim zavodom bi po mojem prepri-

čanju zadolženim posestnikom le podaljšali smrtni boj, a smrti bi jih ne obvarovali. Najboljše sredstvo v pomoč propadajočemu kmetu bi bilo razbremenjenje posestev po načelih poljedelskega ministra grofa Falkenhayna.

Še neka druga, važnejša stvar priča, da gospodje zastopate kapitalistična načela.

Spomnite se tiste tajne seje, v kateri se je razpravljalo o tem, ali naj dežela prevzame pobiranje naklade na žganje v lastno režijo ali ne. Kako ste me takrat napadali, ko sem govoril za lastno, deželno režijo! Reklo se nam je: „Vi delate umazano, konkurenco privatnim zakupnikom, to je umazana špekulacija, katere naj dežela ne pričinja (poslanec dr. Tavčar: — „Nevarna špekulacija je bila, ker se ni vedelo, kako se bode posrečila!“ — Poročevalec Klun: — Zitnik ima čisto prav!) ali danes, ko nam tisti grdi davek, ki ga pobiramo takorekoč od slabosti našega prebivalstva, nese nad 200.000 gl. na leto, vidimo, kako prav je imela naša stranka, ko je zahtevala lastno režijo, (poslanec dr. Tavčar: — „Vaša ideja ta grdi davek!“) Ne moja, bila je ideja g. dvornega svetnika Šukljeta, a mi smo jo zastopali! Gospoda moja, nazivljate nas — ne v pravem, ampak v zaničljivem pomenu besede — „klerikalce“, in jaz protestujem proti temu izrazu v zaničljivem pomenu, ki mu ga dajate. Če vas imenujemo „liberalce“, užaljeni ste do dna srca (poslanec Hribar: „O ne!“), vsaj gospod poslanec Svetec s tem ni zadovoljen; a če trdite, da slovenskih „liberalcev“ ni, kar pa ni resnično, potem pa priznajte, da tudi „klerikalcev“ ni na Slovenskem v smislu in pomenu dunajskih židovskih listov, to je namreč podlih duš, ki zlorabljajo svoj upliv v sebične in umazane namene. Kaj takega se meni in mojim somišljenikom ne more očitati in tudi onim ne, ki urejujejo in pišejo list, ki je naše glasilo. Če govorite o „šenklavškem kurzu“, rečem vam, da ti, kateri goje „šenklavški kurz“, so pravi zmerni naprednjaki, ki zastopajo pravo napredno načelo in kažejo isto pot, po kateri naj ljudstvo hodi, do svojega dušnega in telesnega blaga.

Vi ste na zadnjem svojem zaupnem shodu proglasili kot svoj program krščansko socialna načela, katera zastopa dr. Lueger s svojimi tovariši. (Poslanec Hribar: V narodnogospodarskem oziru!)

Vi doslej torej niste imeli pravega, jasnega programa. Gospod Hribar je namreč trdil v svojem govoru, da on in njegova stranka delujejo po starem slovenskem programu. Čemu pa ste sklicali shod zaupnih mož? Zakaj pa ste v svojem glasilu utemeljevali potrebo zaupnega shoda s tem, da „d o l o č i t o č k e n a r o d n e g a p r o g r a m a“. Torej ga niste imeli, vi ste ga šele skovali, in sicer ste si prisvojili večino točk iz programa dunajskih krščanskih socialistov in deloma iz sklepov I. slov. katoliškega shoda, katere smo mi že več let zagovarjali v javnosti.

Mene le veseli, ker ste nehoté prišli do prepričanja, da so naša načela prava, ker ste spoznali, da sama narodnost v ožjem pomenu besede, to je materini jezik, ne redi človeka in da narodnost kot taka ne more biti smoter, temveč le sredstvo trezne politike. (Konec sledi.)

ali sem prismojen jaz, ali on, ali sva oba. — Gospodar, no, le pamet, pamet pa na noge se postavite!“

A on ni hotel slišati mojega prigovarjanja. Jezno otepal je okrog sebe z vsemi štirimi, stegaval pest iz jarka proti nebu in neprenehoma klel, ošteval in zmerjal nedolžno luno.

Cez nekoliko časa prikorakala sta po cesti dva kosmata možaka. Imela sta nekaj svetlega za pasom. Eden njih zagledal me je sredi ceste in me sunil z nogo, da sem postavil tri kozolce in se nazadnje prekopicnil v blatni jarek. Ko sem se ves zasoplen vstavil in malo zravnal polomljene koščice, zapazil sem, da spravljata možaka gospodarja na noge in da ga tirata za seboj.

„Stopi, klada pijana, stopi! Kadar te zopet sreča pamet, te že izpustimo“ renčala sta kosmatinca nad gospodarjem.

„Hej, Cilinderček, zapreti ga hočejo, da ga pamet sreča. Hencaj, da bi le mene pustili na miru, da bi me ne peljali ž njim. Saj restudi! Kaj imam neki jaz ž njimi ali pa oni z mano? — Nedolžen sem, vest mi je čista, kakor bi jo bil danes vzel iz perila in v glavi mi je vse v pravem redu. Torej, kaj naj bi imeli z mano? — Gospodar je vsega

kriv. On me je pustil sredi ceste, on je hotel vse preteptati in premikastiti, on je klel in zmerjal luno, a jaz sem nedolžen, čist. He... he... glej ga, ga že imajo, ga že peljejo. No, vidi se, da sta možaka razumna in pametna, ki vesta, na kateri strani je krivda. Le hodi, gospodar, le hodi naproti pameti!“

Še nisem spravil zadnje besede do dobra iz goltanca, ko je planil jeden možakov k meni, me ubral za krajce in me nasadil gospodarju na glavo. Tako sem sedel zopet na starih razvalinah. Preklinjal sem usodo, kakor bi orehe vsipal. Dajal sem ji vse zmerjalne pridevke. Zmerjal sem jo potuhnjeno babo, štorčlo, kurjo smrt, vragovo teto in še grše in hujše.

Kmalu sva bila z gospodarjem v kletki. Ključavnica zaškripala je trikrat, zaropotal je zapah in vse je bilo tiho. Le smrčanje gospodarjevo odmevalo je zamolklo in enakomerno po pustem prostoru. Jaz sem stal v kotu in premišljeval gorje tega sveta in svoje nesrečno življenje. Imel sem že dva gospodarja, jednega je spravila v preran grob vrtoglavostrugi, drugi živi, a živi v sramoto sebi in ljudem. Smradljivi, strupeni pijači žrtvoval je mošnjo, čast in zdravje. Povejte, ni li žalostno in pomilovanja vredno, da človek, kateremu je Bog dal zdravo pamet, tako

Volilna pravica.

(V deželnem zboru govoril poslanec Klun.)
(Dalje.)

Ako bi volilno pravico priznali samo delavcem, ne pa tudi davkoplačevalcem sploh, bi se utegnilo zgoditi, da bi šel delavec volit, njegov mojster pa ne. In ko čez nekoliko let dotični delavec postane samostojen mojster z nižjim davkom, zgubi volilno pravico, ki jo je prej imel. In to je tem pomenljivejše, ker se bo po dovršeni davčni preosnovi marsikateremu malemu davkoplačevalcu, ki sedaj plačuje 5 gl. dohodka in ima vsled tega volilno pravico, davščina znižala in s tem odvzela volilna pravica, ako se pri premembi volilnega reda ne raztegne ta pravica na vse davkoplačevalce. Namesto zaželenega miru, ki ga hočemo doseči z volilno reformo, imeli bi toraj veden nemir in prepir.

Dalje vidimo, da je mnogo državljanov brez volilne pravice, da si so dovršili kako višjo šolo, doslužili vojaštvo in sedaj služijo v raznih javnih ali zasebnih službah, pa nimajo volilne pravice, ker ne plačujejo nobenega davka. Gotovo je toraj prav in pravično, da se s takimi olikanimi ljudmi ne ravna slabše kakor z delavci, in da se jim ne odreka volilna pravica, ako se dovoljuje navadnim delavcem. Povdarjam pa, da dovršitev kake višje šole, ali jednoletna prostovoljna vojaška služba sama po sebi ne more dajati volilne pravice, ampak da mora dotični imeti gotovo službo, katera njega in njegovo družino preživlja, ker je olikan proletarijat veliko nevarnejši od neolikanega in da je najboljši in najpripravnejši živelj za jako nevarne social-demokratske agitacije.

Iz vséga tega toraj sledi, da nikakor ne gre volilno pravico dovoljevati samo delavcem, ampak da jo treba raztegniti na vse davkoplačevalce in na nje, ki so dovršili kako višjo šolo in imajo gotovo službo, sicer bi se morda mislilo, da je volilno premembo narekal zgolj le strah pred delavci, kar bi pa utegnilo v istini roditi slabe posledice.

Ko je sprevidela vlada, da po njenih načelih ne bode mogoče spremeniti volilnega reda, umaknila je svoja načela in rešitev tega vprašanja izročila volilnemu odseku, samo to je poudarjala, da po nobeni ceni ne bi mogla pritrditi splošnji direktni in jednaki volilni pravici, ampak da se morajo obdržati interesi, skupine.

S tem je bil dan odseku kažipot za njegovo ravnanje. Splošnja in jednaka volilna pravica ni mogla priti v poštev, da si so mnogi poslanci načelno za njo, in bi bila za mnoge dežele jako koristna, ker bi bilo namreč vse delo zastoj.

Povdarjala so se torej v odseku prav ista načela, kakor so se kazala pri zaupnih pogovorih in kakor sem jih razvijal v svojem govoru.

Glavno vprašanje obračalo se je v odseku na to, kako naj se vredi ta volilna pravica, ali kam in kako naj se uvrste novi volilci?

Že omenjena vladna načela priporočajo, da naj se za vse nove volilce osnuje nova skupina. To načelo sprejel je pri dotičnih razpravah v volilnem odseku poljski poslanec Rutovski, kateremu so se pridružili tudi zastopniki levičarskega kluba.

neumno živi? — Če bi počenjal kaj takega kdo nas cilindrov, spregledalo bi se mu lahko. Saj mi nismo ustvarjeni, da bi bili sami pametni, ampak le, da bi bili pokrov pametnim.

Iz tega razmišljanja predramili so me udarci ure v bližnjem zvoniku. Bila je enajsta. Ob enem sem začutil, da me nekaj ščiplje in šegeče po glavi. Zakričal bi bil gotovo kakor je amen v očenašu, če bi se ne bil bal probuditi gospodarja. Strah me je bilo, da so mi vstale vse dlakice kakor ježu. Rojiti so mi začele po glavi vse strahovite dogodbe, kar se jih godi od enajste do ene popolnoči. Komaj sem čakal, da bi udarila v zvoniku ena ura, ko morajo strahovi zbežati, odkoder so pršli.

Bila je zaželenja ura in odbila, a pošast mi je še vedno razgrebala in brskala po glavi. Hencaj, mislil sem si tiho, da nisem samega sebe čul, ta duh mora imeti pravice, ker se sme čez uro muditi na zemlji.

Po dolgi, strašni noči posvetil je vendar zlati zor skozi omreženo okno. T-daj sem videl iz obličja v obličje duha, ki me je mučil celo noč, bil je velik, slokobeder — pajek.

Bog me varuj odslej sramotne ječe in pošastnih pajkov! (Konec sledi.)

Ali mnogi drugi zastopniki, v prvi vrsti slovenski in nemški konservativni poslanci, so se prav odločno protivilli temu predlogu, ter zagovarjali načelo, da nikakor ne gre, malih davkoplačevalcev in drugih novih volilcev z delavci tlačiti v novo volilno skupino, volijo naj marveč v že obstoječih kmetijskih ali mestnih skupinah z drugimi volilci dotičnega kraja vred, v katerem prebivajo, delavci pa naj volijo sami za se bodi si že v posebni skupini, ali pa kot posebni pododdelki v skupini trgovinskih in obrtnih zbornic.

(Dalje sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 25. februvarja.

Hohenwartov klub je sklenil, kakor poroča Graz. Volksblatt, da se z vlado prične dogovarjati, kako bi se po vseh gimnazijah slov. Štajerja uvedle določbe, po katerih bi se vsi dijaki naučili obeh deželnih jezikov.

Mažarski državni zbor. Dne 23. t. m. je ministerski predsednik Banffy pokazal, da ni niti za las bolji od svojega prednika. Zagotavljal je, da bo vedno skušal izvesti liberalni cerkveno-politični program, da bo pogodbo z l. 1867 natanko branil in tako tolmačil, kakor se je dozda tolmačilo in končno je dejal: „Liberalna stranka in vlada ostaneta na tistem stališču, kakor sta bili dosedaj in se ne čutita samo opravičeni, marveč tudi dolžni še dalje voditi deželne zadeve. Narodni razvoj Ogerske se more zagotoviti samo, če se vzdrži liberalizem, ki mora predreti vse staneve“. Lepemu namenu „narodnega razvoja“ služijo seveda tudi lepi pripomočki — liberalizma. Vaterland v svoji nedeljski številki po pravici šibamažarski liberalizem in novo ministersvo, a prav tak je tudi — naš! Zanimiva je tudi novica, da je izpodletela poskušana zveza liberalcev z „narodno“ Apponyjevo stranko.

Nemški državni zbor. V razpravi o bogučastnem oddelku se je v berlinski zbornici čulo več želja in pritožb. Posl. Danzenberg je omenjal, da se pri oddajanju služb ne postopa ravnopravno s katoličani. Poslanec Heeremann je zahteval, naj se da cerkvi več vpliva na šolo, ker ima država samo postransko pravico na šolo. Posl. dr. Jazdzewski je zahteval naj se še bolj razširi pouk verouka v poljskem jeziku. Naučni minister dr. Bosse je odgovarjal, da sedaj ni čas, da bi razpravljali cerkveno-politične zadeve; protestantov je zato mnogo več v državni službi, ker jih je tudi mnogo več na vseučiliščih, nego katoličanov. Vlada ne misli ničesar izpremeniti glede poljskega učnega jezika. Nemški učni jezik mora ostati, ker je sodnijski in armadni jezik.

Rusija bode pomnožila svoje vojno brodogradnjo v vzhodni Aziji. Povod temu je dal v prvi vrsti boj med Kitajci in Japonci, ker hoče Rusija pri sklepanju mira govoriti resno besedo.

Turčija. Druzi ob Libanonu so napali hišo guvernerjevo in mu pretili s smrtjo. Guverner je ubežal v Damask. Vsak trenotek utegnejo nastati resni nemiri.

Angleška spodnja zbornica je s 304 glasovi proti 109 zavrgla predlog poslanca Jamesa, da se ne vpelje uvozna carina na angleško bombažarsko blago iz vzhodne Indije. Proti predlogu so glasovali tudi mnogi konservativci, ker niso hoteli provzročiti ministerske krize. S tem je večina pokazala, da višje ceni skupne državne, kakor pa lokalne interese velikih tovarnarjev.

V Egiptu hoče angleška vlada pomnožiti svojo armado, da za slučaj nemirov varuje svoje koristi. V sili bode uporabila vojaške posadke na Cipru. Ob Nilu prevladuje mnenje: Egipt Egiptanom.

Ladije, ki so jih pri Vaj-haj-vaju dobili Japonci od kitajcev, so te-le: Oklopnik Chen-yuen (7350 ton), križnik Chai-yuen (2300 ton) in Ping-yuen (2850 ton), torpedni križnik Kuang-tung (1030 ton) in 5 topnih ladij (200—300 ton). Kitajci bodo vzdignili skupni svoje ladije, ki so jih japonske torpede potopile.

Cerkveni letopis.

Šematizam klera nadbiskupije zagrebačke za l. 1895. (Cena 1 for. 30 nov.)

Izdanje je prav ukusno in pregledno. Za lani je po najnovejših iziskavanjih neumorni zgodovinar prebendar Ivan Tkalčić napisal: „Series Episcoporum Zagrebiensium“, a to leto je očrtal na kratko utemeljenje škofije zagrebske. Te črtice so vrlo dragocen prinos za domačo cerkveno zgodovino, saj jo pa tudi razun Ivana Tkalčića nobeden tako natanko ne pozna, kar je posvedočil že tudi z mnogimi drugimi spisi. Prav vredno bi bilo, da se sčasoma tudi pri pojedinih župah določijo leta utemeljenja, a morda pristavijo še kakšni zgodovinski podatki, kakor se že nahajajo pri nekih župah, saj je zgodovina mnogih hrvatskih žup vrlo bogata in zanimiva, četudi premalo preiskana.

Tabelni pregled nadškofije zagrebske pokazuje sledeče: Kanonikov prvostolne crkve zagrebske je 14, a prebendarjev 10; kanonikov čazmanskih je 6. Na 347 župah, ki jih šteje zagrebska nadškofija je 311 župnikov, 36 upraviteljev in 131 kapelanov. Umirovjenih duhovnov je 29. Vseh duhovnov se šteje tedaj 605, a število klerikov iznaša 129. V obsegu nadškofije zagrebske se nahaja rimokatolikov 1.183.437, grškokatolikov 761, grškoiztočnih 120.912, protestantov 6991, židov 10.083.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 25. februvarja.

(Za župnijo Šmartno pri Litiji) je imenovan č. g. Ivan Lavrenčič, župnik v Boštanju.

(Vtopljenec.) Od Fare pri Kostelu: 21. februvarija ob 10. uri zvečer utonil je v reki Kolpi tukajšnji učitelj g. Francišek Sever. Pokojnik bil je občinski tajnik in hodil občinske posle opravljat v pol ure oddaljeno selo Potok. Tako je šel nesrečnež tudi 21. februvarija zvečer od župana domov; pot je bila slaba, gosta megla ležala je nad Kolpo in bližnjo okolico tako, da se je kaj lahko zašlo. Ker je bil nesrečni, usmiljenja in pomilovanja vredni učitelj še slabega vida, je zgrešil pot in prišel do reke Kolpe, kjer je na neki strmini padel v vodo. Bredel je še nekoliko časa po vodi, doktor ga ni odnesla deroča reka. Ker ga ni bilo dolgo časa domov, šli so ga domači, žandarji in drugi ljudje iskat, ali vsled pregoste megle ga niso mogli najti; še le drugi dan so ga našli vsega zmrznenega v vodi, zapletenega v vrbove veje. Grozna in strašna nesreča, katera je zadela blagega pokojnika, je vznemirila vso faro. Ob njegovem mrliskem odru plaka in žaluje nesrečna vdova pokojnikova in osmero otrok, ki so razven jednega še vsi nepreskrbljeni. Pokojnik blazega spomina bil je v 53. letu in tukaj učitelj 13 let. Natančen in vesten v svoji službi in pri učenju otrok ni nikdar preziral verskega momenta; bil je izvrsten učitelj pa tudi odličen odgovoritelj. Ker mu je tako nenadoma in na tako strašni način odsekala smrtna kosa nit življenja, zato ga vsem prijateljem in znancem priporočamo v molitev in blag spomin. Svetila mu večna luč!

(Iz Kroe.) Pri nas se je ustanovilo Kroparsko-Kamnogoriško pevsko društvo „Zora“. Novemu društvu želimo obilo uspeha. — Pogosto se berejo pritožbe o samonemških poštnih pečatih v pristno slovenskih krajih. Tudi pri nas v zgolj slovenskem kraju ima poštni pečat, v kljub enkratnemu ustmenemu opominu, še vedno samo nemški napis. Ne moremo si kaj, da bi tega nedostatka očitno ne grajali, zahtevajoč narodno pravico. Koliko časa še Slovenci sami ne bodimo spoštovali svojega maternega jezika!

(Za „Glasbeno Matico“) podaril je č. g. Valentin Aljančič, župnik na Dobravi 20 kron mesto venca na grob nebeskih pevcev Tončka in Minke Aljančič.

(Goriške novice.) Letošnji postni list razpravlja prav poljudno vzvišeno krščansko resnico: Sv. Duh razsvetljuje s svojo milostjo po grehu zatemnjeni um, krepeča in jači oslabiljeno voljo. — V Gorici bode imel prevz. nadvladika — na dosedaj še nedoločen dan — pontifikalno mašo za nadvojvodo Albrehta. — Mesto Gorica je darovalo znanemu raznarodovalnemu društvu: „Lega nazionale“ znesek 200 gld. Ker se steka v mestno blagajnico denar

tudi iz žuljavih slovenskih rok, bi moralo mesto — ako je pravično — tudi družbi sv. Cirila in Metoda pokloniti vsaj enako svoto. — Za pustne burke dalo je mesto 20 gld. Za reveže bojda nima denarja. Je čudo?

(Bridki udarci.) Poroča se nam: Javljam Vam o težki poskušnji božji, ki je zadela duhovskim krogom dobro znano hišo „Mršlinarjevo“, v Bistrici pri Trzinu. Sedenji vrli gospodar g. Lovro Aljančič brat g. župnika na Dobravi, pokopal je, kakor znano dne 16. tega meseca svojo drago sestro, nečakinjo lani v Celovcu umrlega prelata A. Aljančiča. Dne 22. t. m. pa sta mu v enem dnevu umrla dva otroka, ljubeznjiva kot angeljca božja. Grozna morilka nedolžnih otročičev — difteritis — končala je s strupeno svojo sapo tudi ti nežni cvetki. Zakaj? Nebeški vrtnar Jezus jo je poslal, da je utrjala ti nedolžni cvetki iz tega sveta ter ju presadila v rajske vrtove. — Dovolj! Vklonimo se božji previdnosti, ki nam vsikdar le dobro želi. To bodi tolažba silno potrtem starišem in sorodnikom. — Tudi z naše strani iskreno sožalje preblagi krščanski družini!

(Za velikovsko šolo.) „Veseli prijatelji zbrani v Konjiški kaplaniji“ 12 kron. — G. Lovro Aljančič st. 10 kron mesto venca na grob nepozabljivih unukov. — Rodbina Pogačnik na Dobravi 10 kron mesto venca na grob sorodnikov-angeljcev. — Bog plačaj stotero blagim dobrotnikom.

(Pustna veselica) kat. društva rokodelskih pomočnikov se je zadnjo nedeljo prav prijetno izvršila. Društveni pevci so zapeli v splošno zadovoljnost nekaj pesmi. „Lovski tat“, dvospev s spremljevanjem na glasoviru sta dobro vprizorila gg. Kosmač in Bončar. Mnogo smeha provzročila je igra: „Stara škatlija“, obraz iz življenja v enem dejanju. Za domači oder priredil Mih. Bulovec. Ta igra ima mnogo pristnega humora in jeklenega zrna v sebi, zato se bo gotovo kmalu vdomečila po diletantskih odrih vlasti ondi, kjer v vlogah ne nastopajo ženske. — Igralci društveniki so prav dobro pogodili svoje vloge. Vsi brez izjeme želi so obilno in zaslužno pohvalo. — Prostorna dvorana je bila polna občinstva, ki se je prav zadovoljno radovalo lepe društvene pustne veselice.

Telegrami.

Nadvojvoda Albreht †.

Celovec, 24. februvarija. Dvorni vlak s truplom nadvojvode Albrehta je prišel med gromenjem topov in zvonjenjem ob pol 12. uri dopoldne. Na kolodvoru so bili zbrani: Generali, častniki, deželni predsednik z vrhovnimi oblastvi, knezoškof, deželni glavar, odbor občinskega sveta, gospe rudečega križa, veteransko in vojno društvo, mnogo izbranega in priprostega ljudstva. Jutri dopoldne ob 10. uri bode slovesna vojaška zadušna maša. Na vseh postajah, zlasti kjer so okrajna glavarstva, je sočutno vsprejemalo vlak uradništvo, občinski zastopi, društva in mnogoštevilno ljudstvo.

Berolin, 24. februvarija. Cesar Viljem odpotuje v posebnem vlaku jutri zvečer z velikim spremstvom na Dunaj, da se udeleži pogreba Nj. c. in kr. visokosti nadvojvode Albrehta. Cesar pride na Dunaj v torek ob 11. uri dopoldne.

Budimpešta, 24. februvarija. Uradni list objavlja imenovanje dosedanjega velikega župana Mihaela Zsilnszkega državnim tajnikom v ministerstvu za uk in bogočastje.

Madrid, 23. februvarija. Zbornica je izvolila komisijo, ki naj prične preiskavo v pomorski upravi. Canovas bode predsednik komisije.

Petrograd, 24. februvarija. Kakor poročajo časopisi, imenovana je bila na carjevo povelje komisija, ki naj bi se posvetovala, kako bi se osnoval poseben zavod v oskrbovanje starih in bolnih pisateljev, umetnikov in igralcev. Zavod bi se imenoval po carju Aleksandru III. in bi bil sezidan na carskem apanažnem posestvu.

Saragossa, 23. februvarija. Vnel se je v neki shrambi za smodnik zaboj patron in

Najbolje priporočena
za preskrbljenje vseh
v kurzem listu
raznamovanih
menic in vrednostij

Menjalnica bančnega zavoda

Schelhammer & Schattera

Wien,

I. Bezirk,

Stefansplatz
Nr. 11, Parterre.

pet deklet je bilo težko ranjenih, ki so imele pri strelivu opraviti.

Washington, 23. februvarija. V senatu je predlagal Wolcott, naj se imenuje odbor, ki bode zastopal združene države na mednarodni denarni konferenci, ako bodo ptuje države povabile Ameriko k posvetovanju.

Volitev v dolenjskih mestih.

Ribnica, 25. februvarja. Višnikar je dobil 61 glasov, Tomo Zupan 14.

Krško, 25. februvarja. Od 78 volilcev se je vdeležilo 58; od teh jih je dobil prof. Zupan 53.

Kočevje, 25. februvarja. Višnikar je dobil 87 glasov, Zupan 7.

Metlika, 25. februvarja. Zupan 14 glasov, Višnikar 101 glas. *)

*) Brzojavna poročila iz drugih volilnih krajev nam ob sklepanju lista še niso došla.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur
opazovanja	zrakomera v mm	toplomera po Celsiusu			
23. 7. u. jut.	736-3	-14-4	brezv.	megla	0 00
23. 8. u. pop.	736-4	-0-8	sl. svzh.	jasno	
9. u. zveč.	738-1	-7-2	"	"	
24. 7. u. jut.	737-1	-13-8	brezv.	megla	0 00
24. 8. u. pop.	733-9	-2-6	sl. vzh.	jasno	
9. u. zveč.	733-7	-3-5	sl. zapad	"	

Srednja temperatura obeh dni -7-5° in -6-6°, oziroma za 7-2 in 9-2° pod normalom.

Umrli so:

22. februvarija. Martin Gorane, užitinski paznik, 60 let, Konjušne ulice 1, kap na možganih.

23. februvarija. Mihael Brišelj, delavec, 50 let, Kravja dolina 11, sušica možgan.

Tuji.

22. februvarija.

Pri **Slonu**: Kreutner, Krötzer, Heublum, Weinberger, Kreiner, Singer z Dunaja. — Maulwurf iz Bercztelep-a. — Kosehir iz Beljaka. — Majdič iz Kranja. — Müller iz Gradca. — Praschniker iz Kamnika.

Pri **Maliču**: Verthhammer, Spitz, Hofmann, Klötzi in Reuter z Dunaja. — Baroch iz Smihova. — Pergler pl. Pergles iz Pulja. — pl. Cuzzo-Cuzzogna iz Lölling-a.

Pri **Južnem kolodvoru**: Bojano iz Št. Petra. — Kaiser in Hell z Dunaja. — Eigner iz Wildon-a — Kline iz Dobropolja.

Pri **avstrijskem caru**: Stoffel iz Gradca. — Blažon iz Begunj.

114 1

Žalosti vsi potrpi naznanjamo pretužno vest, da je Vsemogočni v svoji neskončni modrosti sklenil v jednom dnevu nam po kratki, silno hudi bolezni vzeti srčno ljubljeno otroka — jedinca — v nežni starosti 3 in 2 let

Tončka in Minke Aljančič

ter ju poklicati v vrsto svojih angeljcev v nebesa. Pogreb nepozabnih ljubljencev se je vršil dne 24. t. m. ob 1/2 10. uri v Križih pri Tržišču.

V Bistrici pri Tržišču, dne 23. febr. 1895.

Lovro Aljančič in Marija Aljančič roj. Pogačnik, stariši. — L. Aljančič, stari oče. — Marija Pogačnik, stara mati. — V. Aljančič, župnik, stric.

S prežalostnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom prijateljem in znancem tužno vest, da je Bogu vsegamogočnemu dopalo našo preljubljeno soprogo, oziroma mater, stare mater in taščo, gospo

Josipino Stoeckl roj. Lenasi

danes ob 5. uri popoldne v 63. letu njene starosti, po kratkem trpljenju, okrepljeno s sv. zakramenti za umirajoče, poklicati k sebi.

Pogreb predrage rajne bode v torek, dne 26. t. m., ob 1/4 na 6. uro popoldne iz hiše žalosti, Pred škofijo št. 5, na pokopališče k sv. Krištofu.

Nepozabno pokojnico priporočamo v pobožno molitev.

V Ljubljani, dne 31. februvarija 1895.

122 1

Žalujoči ostali.

120 1

Bog vsegamogočni sklenil je v svoji neskončni modrosti našo preljubljeno, nepozabno soprogo, oziroma mater, staro mater, sestro, teto, svakinjo in taščo, gospo

Marijo Snoj roj. Pečnik

po dolgotrajni in jako mučni bolezni, večkrat prevideno s sv. zakramenti za umirajoče, danes ob 8. uri jutraj v 48. letu svoje starosti, poklicati k sebi v boljšo bodočnost.

Pogreb drage pokojnice bode v torek, dne 26. t. m., ob 9. uri dopoldne iz hiše žalosti Dolenje Gamelje št. 16.

Sv. maše zadušnice darovane bodo v župniški cerkvi v Smartnem pod Smarno Gorc.

Blago pokojnico priporočamo v pobožno molitev in blag spomin.

Dolenje Gameljne, dne 24. februvarija 1895.

Rodbine: Snoj, Pečnik, Mally, Jeras in Velkaverh,

Vizitnice

priporoča

Katol. Tiskarna.

Štev. 3491.

Mesnice v najem.

V **četrtrek dné 28. t. m. dopoldne ob 10. uri oddale se bodo** pri podpisanem magistratu

a) **jedna mestna mesnica v poslopju za shrambo mestnega gasilnega orodja v šolskem drevoredu in**

b) **tri mestne mesnice v mestnem poslopju št. 8 v Vodnikovih ulicah**

za dobo od 1. maja letos naprej potom očitne dražbe v najem.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

12. dan februvarija 1895.

Kranjska vinarna v Ljubljani

vabi pustni torek ob 8. uri zvečer na splošno

izvanredno pustno zabavo

povodom mnogih imendanov taisti dan. — Komičen program izvrsten. — Vstop pri durih. 123 1-1

106 3-3

Lekarna Trnkóczy, Dunaj, V.

Kri čistilne kroglice

so se vselej sijajno osvedočile pri zabasanju človeškega telesa, skaženem želodcu, pomankanju slasti do jedij.

Ker to zdravilo izdeluje lekarna sama, velja škatljica samo **21 kr.**, jeden zavo s 6 škatljicami **1 gld. 5 kr.**

Dobiva se pri 569 16

Ubaldu pl. Trnkóczy - ju

lekarnarju v Ljubljani.

Pošilja se z obratno pošto.

Lekarna Trnkóczy v Gradcu.

Koverta s firmo

priporoča

Katoliška Tiskarna

po nizkej ceni.

Dne 25. februvarija.		
Skupni državni dolg v notah	101 gld.	80 kr.
Skupni državni dolg v srebru	101	80
Avstrijska zlata renta 4%	125	40
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	101	05
Ogerska zlata renta 4%	124	10
Ogerska krona renta 4%, 200 kron	99	20
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1086	—
Kreditne delnice, 160 gld.	408	25
London vista	123	80
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	60	42 1/2
20 mark	12	09
90 frankov (napoleonidor)	9	81
Italijanski bankovci	46	55
C. kr. cekini	5	81

Dne 23. februvarija.		
4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	152 gld.	50 kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	164	50
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	199	50
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99	50
Tisne srečke 4%, 100 gld.	153	—
Dunavske vravnave srečke 5%	134	50
Dunavsko vravnavo posojilo l. 1878	108	25
Posojilo goriškega mesta	111	25
4% kranjsko deželno posojilo	—	—
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	100	20
Prijoritete obveznice državne železnice	229	—
" " južne železnice 3%	175	25
" " južne železnice 5%	132	50
" " dolenjskih železnic 4%	98	50

Kreditne srečke, 100 gld.	200 gld.	— kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	160	—
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	18	—
Rudolfove srečke, 10 gld.	23	75
Salmove srečke, 40 gld.	71	—
St. Genois srečke, 40 gld.	74	25
Waldsteinove srečke, 20 gld.	51	50
Ljubljanske srečke	25	—
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	181	50
Akcije Ferdinandove sev. železn., 1000 gl. st. v.	3465	—
Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	559	—
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	106	—
Dunajskih lokal. železnic delniška družba	85	—
Montanska družba avstr. plan.	90	90
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	168	—
Papirnih rubljev 100	132	50

Nakup in prodaja

vsa vrstna državna papirja, srečk, denarjev itd. Zavarovanje za izgube pri šrebanjih, pri izrebanju najmanjšega dobitka.

Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“

Wollzeile št. 10 Dunaj, Mariahilferstrasse 74 B.

Pojasnila

v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kurznih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za dosogo kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnice.